

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาแห่งแนวความคิดในการทำวิทยานิพนธ์

ประเทศไทย มีระบบการปกครองประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แยกออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ที่เป็นอิสระจากกัน ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ มีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและความปลอดภัยภายในประเทศ โดยมี ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 ตลอดมา ถือว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่สำคัญบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกลไกของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ภายใต้หลักสิทธิและเสรีภาพที่เสมอภาคกันตลอดมา

ระบบเศรษฐกิจของโลก มีการพัฒนาตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคมนาคมทางอากาศระหว่างประเทศ การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม เช่น การโทรศัพท์ โทรสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปี พ.ศ. 2512 กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา ได้ตั้ง หน่วยวิจัยระบบการสื่อสารก้าวหน้า (Advanced Research Project Agency (ARPAnet)) ประสบผลสำเร็จ ต่อมาปี พ.ศ. 2528 มีการขยายให้นำไปใช้ในธุรกิจด้วย โดย มูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (National Science Foundation) ให้ทุนสนับสนุนสร้างศูนย์คอมพิวเตอร์ใหญ่ 6 แห่งใช้ชื่อย่อว่า NSFNET จนมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆที่มีขนาดใหญ่ถึง 25,000 เครือข่ายทั่วโลก มีชื่อเรียกว่า อินเทอร์เน็ต (Internet)¹ สามารถทำการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งการสั่งซื้อสินค้า บริการ ด้วยบัตรเครดิตได้ในเวลาอันสั้น ความเจริญด้านวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงช่วย

¹ "Window User Special 4", Easy Internet, (กรุงเทพมหานคร : AR Information & Publication Co.,Ltd., มกราคม 2539), หน้า 12 - 15.

ให้สามารถทำได้ในระดับนานาชาติอย่างรวดเร็ว ขณะที่ประเทศต่างๆหันมาทำการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม (block) เพื่อประโยชน์ทางการค้าในการรักษาสีทธิสร้างอำนาจต่อรองทางการค้า ป้องกันการเอาใจเอียงเปรียบจากภายนอก เช่น กลุ่มประเทศในอเมริกาเหนือ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดาและเม็กซิโก มีชื่อกลุ่มเรียกว่า North America Free Trade Agreement (NAFTA), ขณะที่กลุ่มประเทศยุโรปก็รวมตัวกันเรียกว่า ประชาคมยุโรป เรียกว่า European Union (EU) และการรวมตัวของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชื่อเรียกว่า Asean Free Trade Agreement (AFTA) นอกจากนี้ ในแต่ละกลุ่ม (block) ยังมีการติดต่อตกลงทางด้านการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่ม เช่น การตกลงร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation (APEC)) และที่ได้รับความสนใจก็คือ การประชุมร่วมกันเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของ กลุ่มประเทศเอเชียกับกลุ่มประชาคมยุโรป (Asia Europe Meeting (ASEM)) ซึ่งรัฐบาลไทย เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมขึ้นเป็นครั้งแรก ระหว่างวันที่ 1- 2 มีนาคม 2539 ที่กรุงเทพมหานคร โดยนาย บรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี กล่าวสุนทรพจน์ต่อหน้าผู้นำประเทศต่างๆ 25 ชาติ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2539 เวลา 09.30น. ในการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากขึ้นด้วยการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทางการค้า การลงทุน การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน ²

การวัดความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ เริ่มต้นด้วยอัตราการผลิตมวลรวมทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับ ผลผลิตมวลรวมภายใน (หรือที่เรียกย่อกันว่า "จีดีพี" (Gross Domestic Product) GDP) ภายใต้งบประมาณอันมั่นคง ควบคู่ไปกับการเชื่อมั่นในสายตาของนักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เพื่อเป็นการเปิดประตูไปสู่ความก้าวหน้า

² สุนทรพจน์ของ ฯพณฯ นาย บรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดการประชุมเอเชีย-ยุโรป เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2539, สยามโพสต์ ฉบับวันเสาร์ที่ 2 มีนาคม 2539, หน้า 2-3.

ทางด้านธุรกิจทุกประเภท เมื่อมองถึงสภาวะเศรษฐกิจของไทยโดยดูจาก การผลิต ภาคเกษตร การผลิตนอกภาคเกษตร การอุปโภค บริโภคและการลงทุนในรอบปีที่ผ่านมา มีอัตรา การขยายตัวทางเศรษฐกิจ คือ ปี พ.ศ.2537 คิดเป็นร้อยละ 8.8 ในขณะที่ปี พ.ศ.2538 คิดเป็นร้อยละ 8.6 และธนาคารแห่งประเทศไทยคาดว่าในปี พ.ศ.2539 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประมาณร้อยละ 8.3 รัฐบาลจึงเตรียมมาตรการเข้มงวด เพื่อหวังผลให้เศรษฐกิจก้าวหน้าต่อไปในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ³

ขณะที่ประเทศไทย กำลังพัฒนาก้าวหน้าไปความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ปรากฏว่าเกิดปัญหาอาชญากรรมเศรษฐกิจที่พัฒนาพร้อมกันไปด้วย โดยมี การกระทำความผิดในลักษณะร่วมกันระหว่างประเทศ การนำเครื่องมืออุปกรณ์ในการกระทำความผิดที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยมากขึ้น ทำให้รูปแบบของอาชญากรรมเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว ผ่องแผ้วและมีลักษณะซับซ้อน สากแก่การสืบสวนสอบสวน ทั้งสร้างความเสียหายจำนวนมากต่อสาธารณชนและเศรษฐกิจของประเทศมหาศาล ถึงกับมีการตั้งข้อสังเกตว่า การพัฒนาทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีมากเพียงใด อาชญากรรมเศรษฐกิจ ก็เพิ่มสูงขึ้นและมีความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ กับความพยายามในการปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจ แต่ในขณะที่ประเทศไทย มีประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้สอดคล้องกับสภาพการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุและเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรมเศรษฐกิจ (Commercial Crime) โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ การปลอมบัตรเครดิต มีการวางแผนร่วมกันกระทำความผิดข้ามชาติ ปกปิดซ่อนเร้นและทำลายพยานหลักฐาน รวมทั้งอาศัยช่องว่างของกฎหมายอาญา เพื่อประกอบอาชญากรรมเศรษฐกิจ เพื่อมิให้ตนถูกจับกุมหรือถูกลงโทษตามกฎหมาย ในขณะที่ทฤษฎีในทางปรัชญากฎหมาย หรือที่เรียกว่า "นิติปรัชญา" นั้น เน้นความสำคัญในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือสร้างและรักษาความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นใน

³ "ข่าวเศรษฐกิจ", หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, (ฉบับวันเสาร์ที่ 30 ธันวาคม 2538)

สังคมได้มากที่สุด

ผลของวิวัฒนาการทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เป็นที่กล่าวกันอย่างกว้างขวางว่า "โลกไร้พรมแดน" ที่แสดงถึงความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อ สื่อสารและประกอบธุรกิจ เช่นการใช้เครือข่าย อินเทอร์เน็ต (Internet) โทรทัศน์ โทรสารที่มีประสิทธิภาพสูง รวมทั้งการเคลื่อนย้ายของพลเมืองที่กระทำได้ในระยะเวลาสั้น ซึ่งล้วนมีผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ บุคคลที่ทุจริตจึงฉวยโอกาสเอาประโยชน์ส่วนนี้ไปประกอบอาชญากรรมเศรษฐกิจ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทน สร้างความเสียหายมหาศาลให้กับสังคมในนานาประเทศ ข้าจะยิ่งแผ่กว้างออกไปส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งระดับในประเทศและระหว่างประเทศ

1.2. ความสำคัญของปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต

ประเทศไทย เป็นสมาชิกของ สมาพันธ์ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Asean) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) อันได้แก่นโยบายของ คณะรัฐมนตรี เมื่อครั้งสมัย นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้บรรจุนโยบายการ เร่งรัดป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจ และแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2534 อันเนื่องมาจากการผลของการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 10.8 ต่อปี แม้ว่าสภาวะเศรษฐกิจของโลกจะถดถอยลงไป แต่ก็มีมีการปรับปรุงแผนงาน แนวนโยบายต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งการกำหนดอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไว้ในอัตราร้อยละ 7.7 ต่อปี ความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยียิ่งก้าวล้ำหน้าไปตามกาลเวลา แต่ในขณะที่กฎหมายอาญาของประเทศไทยที่มีใช้อยู่ยังไม่ได้มีการปรับปรุง หรือบัญญัติให้มีความทันสมัยเหมือนกับความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยี ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในทางปฏิบัติประเทศไทยจึงมีช่องว่างปรากฏให้เห็นในประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิดว่าด้วยการปลอมบัตรเครดิต (Credit Card Counterfeiting) ซึ่งเป็นสาเหตุที่อาชญากรเศรษฐกิจ

กิจ นำเอาช่องว่างทางกฎหมายอาญา มาใช้ในการกระทำผิด แล้วอาศัยช่องว่างนั้นหลบเลี่ยงให้หลุดพ้นจากการถูกสอบสวนจับกุมดำเนินคดีและการถูกลงโทษ ซึ่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศจำนวนมหาศาล ตลอดจนชื่อเสียงของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งแม้ว่าจะเคยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 266 ให้ครอบคลุมการปลอม บัตรเงินฝาก โดย มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2535 แต่ก็ยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะใด ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ว่าด้วยการปลอมบัตรเครดิต หรือการกำหนดประเภทของบัตรเครดิต ซึ่งมีความสะดวกจนเป็นที่ยอมรับใช้ได้ยิ่งกว่าเงินตรา ว่าเป็นเงินตราหรือเอกสารประเภทใด ในขณะที่ ประเทศที่พัฒนาแล้วมีการแก้ไขปรับปรุงและบัญญัติกฎหมายเฉพาะ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการปลอมบัตรเครดิต ออกมาใช้บังคับได้ผลแล้ว

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยได้กำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) อันเนื่องมาจากผลการขยายตัวเศรษฐกิจไทย ซึ่งรายได้ต่อหัวของคนไทยจาก 2,100 บาท ในปี พ.ศ. 2504 เพิ่มขึ้นเป็น 68,000 บาท ในปี พ.ศ. 2538 โดยรวมการกำหนดเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทย ด้วยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี⁴

ดังนั้น การศึกษาเพื่อหามาตรการแก้ไข ปรับปรุงหรือบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดในธุรกิจบัตรเครดิต จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มีมาตรการควบคุมทางกฎหมาย ในอันที่จะสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเกิดจากการปลอมบัตรเครดิตอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และเป็นสิ่งที่น่าทำการศึกษา ค้นคว้าและนำมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงหรือบัญญัติกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับเงินตราและเอกสาร เพื่อออก

⁴ "สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)", หนังสือพิมพ์สยามโพสต์ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2539, หน้า 3.

ช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อนำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม มาใช้บังคับให้ทันสมัย ตามวิวัฒนาการทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.3. วัตถุประสงค์และขอบเขตแห่งการศึกษา

1.3.1. วัตถุประสงค์แห่งการศึกษา

การศึกษาวิจัยในเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามการปลอมบัตรเครดิต มีวัตถุประสงค์และขอบเขตแห่งการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษา วิวัฒนาการและแนวความคิดของบัตรเครดิต ในต่างประเทศ ตลอดจนบทบาทและสถานะทางกฎหมายของบัตรเครดิต ประสิทธิภาพของบัตรเครดิตต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
2. เพื่อทำการศึกษา ขอบเขตและความรับผิดชอบทางอาญา เกี่ยวกับอาชญากรรมเศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต
3. เพื่อทำการศึกษา ปัญหาและอุปสรรค การบังคับใช้กฎหมายอาญาในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ ในการป้องกันปราบปรามการปลอมบัตรเครดิต
4. เพื่อทำการศึกษาค้นหาแนวทางแก้ไข ช่องว่างกฎหมายอาญา เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามการปลอมบัตรเครดิต

1.3.2. ขอบเขตแห่งการศึกษา

ขอบเขตแห่งการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการค้นคว้า วิจัยเอกสาร โดยทำการศึกษา วิเคราะห์ตำรากฎหมายและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิตของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เพื่อหามาตรการทางกฎหมายอาญาที่เหมาะสมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจเกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต

1.4. สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ คือ ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยมีประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 เป็นกลไกสำคัญ ในการให้ความคุ้มครองความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ช่องว่างในประมวลกฎหมายอาญาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต การกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน จึงนำไปสู่การป้องกันปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบ กำเนิดและวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมบัตรเครดิต (The origin and development of the credit card industry) ในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและประเทศไทย
2. ทำให้ทราบ สถานะทางกฎหมายของบัตรเครดิต ในทางแพ่ง อาญา การคุ้มครองสิทธิของผู้ออกบัตร ผู้ใช้บัตร ผู้รับการใช้บัตรเครดิต
3. ทำให้ทราบ ขอบเขตความรับผิดชอบทางอาญาของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต
4. ทำให้ทราบ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญา เกี่ยวกับการปลอมบัตรเครดิต เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามการปลอมบัตรเครดิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย